

**Приватний вищий навчальний заклад
«Буковинський університет»
Факультет інформаційних технологій та економіки**

Схвалено та затверджено на засіданні
науково-методичної ради факультету
протокол №1 від 30.09.2021

ЗАТВЕРДЖУЮ:
декан факультету
інформаційних технологій та економіки



Тетяна Штерма

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Основи охорони праці»**

обов'язкова навчальна дисципліна

Освітньо-професійна програма Комп'ютерні науки
(назва програми)

Спеціальність 122 Комп'ютерні науки та інформаційні технології

Галузь знань 12 Інформаційні технології
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет інформаційних технологій та економіки

Мова навчання українська

Розробник: Кускова Валентина Григорівна, старший викладач кафедри обліку і оподаткування

Профайл викладача (-ів) <https://www.bukuniver.site/university/faculties/ite-faculty/>
(посилання на сторінку кафедри з інформацією про

викладача (-ів))

Контактний тел.: 0372513283

E-mail: valentynakuskova@ukr.net

Консультації четвер з 10.00 до 16.00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Державна політика в галузі охорони праці ґрунтується на головному принципі пріоритетності життя і здоров'я всіх працівників, створення безпечних умов трудової діяльності людини, забезпечення її високої та ефективної працездатності, створення умов для всебічного розвитку особистості. Тому, одним з головних завдань вищої освіти виступає підготовка майбутнього фахівця, який обізнаний з правовими та організаційними основами охорони праці, засвоїв знання з основ санітарії та гігієни праці, виробничої та пожежної безпеки, готовий до відповідальності за власну та колективну безпеку під час трудової діяльності.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Метою вивчення дисципліни є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах, в установах і організаціях, формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Завдання вивчення дисципліни полягає у набутті студентами знань, умінь і компетентностей ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у всіх сферах професійної діяльності.

В результаті вивчення дисципліни «Основи охорони праці» бакалаври з спеціальності «Комп'ютерні науки» повинні бути здатними до вирішення професійних задач діяльності, пов'язаних з забезпеченням життя, здоров'я і працездатності під час здійснення трудової діяльності.

3. Пререквізити: основи законодавства, українська мова, правознавство, безпека життєдіяльності, наукова організація праці, гігієна та фізіологія праці, ергономіка, інженерна психологія, санітарія.

4. Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01 - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК02 - здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;

ЗК03 - навички здійснення безпечної діяльності;

ЗК04 - визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань;

ЗК05 - здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК01 - знати законодавчі та нормативні документи з охорони праці;

СК02 - знати концепції організації охорони праці у державі та на виробництві;

СК03 - знати обов'язки і відповідальність роботодавців підприємств (організацій) та їх підрозділів із забезпечення здорових і безпечних умов праці робітників;

СК04 - знати основні міжнародні документи з охорони праці;

СК05 - знати методи і засоби забезпечення нормативних значень параметрів небезпечних та шкідливих факторів.

Програмні результати навчання:

ПР01 - ідентифікувати небезпечні та шкідливі виробничі фактори, що супроводжують працю на виробництві;

ПР02 - організовувати вирішення питань охорони праці на виробництві (організації);

ПР03 - використовувати нормативні документи та забезпечувати безпечні й нешкідливі умови праці на виробництві;

ПР04 - розробляти заходи з профілактики виробничого травматизму та професійної захворюваності.

5. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Правове забезпечення, управління та нагляд за охороною праці												
Тема 1. Виробниче середовище і його вплив на людину. Предмет і завдання дисципліни.	4	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Державне управління охороною праці в Україні	4	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Нормативно-правове регулювання охорони праці	4	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Управління охороною праці на виробництві.	7	2	1	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Умови праці на виробництві, їх класифікація і нормування	8	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	27	8	6	-	-	13	-	-	-	-	-	-
Модуль 2												
Змістовий модуль 2. Захист працівників від впливу негативних виробничих факторів												
Тема 6. Виробничі шкідливості й методи захисту людини від їх негативного впливу.	5	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Аналіз і профілактика профзахворювань та виробничого травматизму	7	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Основи техніки безпеки	12	2	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 9. Економічні аспекти охорони праці	6	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	27	8	8	-	-	11	-	-	-	-	-	-
Усього годин	54	16	14	-	-	24	-	-	-	-	-	-

6. ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ”

№ п/п	Зміст занять	№ занять	Обсяг навчальних завдань			Форма контролю	Основні вимоги до знань, умінь з даних тем, розділів
			Л	Сем	С		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	МОДУЛЬ 1. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, УПРАВЛІННЯ ТА НАГЛЯД ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ Виробниче середовище і його вплив на людину. Предмет і завдання дисципліни. 1.1. Фізіологічні особливості трудової діяльності людини. 1.2. Виробниче середовище: сутність і основні чинники. 1.3. Предмет і завдання «Охорони праці». 1.4. Взаємозв'язок її із суміжними дисциплінами. Основні поняття в галузі охорони праці.	1, 3	2	1	1	Кейс*	Студенти повинні знати: Фізіологічні особливості фізичної і розумової діяльності.; предмет, мету і завдання «Охорони праці»; чинники виробничого середовища, що впливають на працездатність людини; основні поняття в галузі охорони праці Визначення: Праця. Діяльність. Працездатність. Втома. Виробниче середовище. Виробниче приміщення. Робоче місце. Гігієна праці. Технічна естетика. Антропометрія. Наукова організація праці. Інженерна психологія. Ергономіка. Фізіологія праці. Виробничі небезпеки. Шкідливі і небезпечні виробничі фактори.
2.	Державне управління охороною праці в Україні 2.1. Суть і завдання управління охороною праці. Концепція управління охороною праці. 2.2. Органи державного управління охороною праці: їх компетенції та повноваження. 2.3. Державний нагляд та контроль за станом охорони праці в Україні. 2.4. Профспілковий та громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці.	2,3	2	1	1	Кейс*	Студенти повинні знати: завдання управління охороною праці; принципи державної політики в галузі охорони праці; мета Концепції управління охороною праці; повноваження державних органів влади щодо управління, контролю та нагляду в галузі охорони праці; органи громадського контролю за додержанням законодавства про охорону праці.
3.	Нормативно-правове регулювання охорони праці 3.1. Законодавчі акти, що регулюють охорону праці людини на виробництві. 3.2. Державні нормативні акти з охорони праці. 3.3. Особливості охорони праці жінок і неповнолітніх. 3.4. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. 3.5. Міжнародне співробітництво у галузі охорони праці.	4, 7	2	1	1	Кейс*	Студенти повинні знати: Конституційні засади в сфері охорони праці; положення закону «Про охорону праці», КЗпП; Державні нормативні акти з охорони праці; Стандарти безпеки праці. Вимоги до охорони праці жінок і неповнолітніх. Види відповідальності за порушення законодавства про охорону праці. Міжнародні угоди та конвенції з питань охорони праці.
4.	Управління охороною праці на виробництві. 4.1. Суть і принципи організації та функціонування системи управління охороною праці на підприємстві 4.2. Організаційна структура управління охороною праці на виробництві 4.3. Інструктаж з питань охорони праці 4.4. Завдання та функції Служби охорони праці та 4.5. Комісії з питань охорони праці підприємства 4.6. Форми та принципи контролю за охороною праці на підприємстві 4.7. Аналіз і оцінка стану охорони праці 4.8. Планування організаційно-технічних заходів з охорони праці	5-7	4	1	2	Кейс*	Студенти повинні знати: Мету, функції, завдання та принципи СУОП; обов'язки роботодавця та працівників в галузі охорони праці; порядок навчання та перевірки знань з охорони праці. Принципи і види контролю за охороною праці на підприємстві; кількісна та якісна оцінка стану охорони праці; Регулювання охорони праці у колективному договорі. Визначення: СУОП. Служба охорони праці. Комісія з питань охорони праці підприємства. Види інструктажів з охорони праці. Показники стану охорони праці.

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8
5.	Умови праці на виробництві, їх класифікація і нормування	8-9	4	-	2	Ксдзс*	Студенти повинні знати: Сутність та елементи умов праці; Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці; методи оцінки умов праці; пільги та компенсації за роботу в несприятливих умовах. Визначення: Виробнича санітарія. Умови праці. Гігієнічна класифікація праці. Оптимальні, допустимі, шкідливі та небезпечні (екстремальні) умови праці. Санітарні норми. ГДК. ГДР. Карта умов праці. Шість категорій важкості праці.
5.1.	Умови праці як соціально-економічна категорія.						
5.2.	Класифікація факторів, які впливають на формування умов праці.						
5.3.	Система елементів умов праці.						
5.4.	Класифікація умов праці на виробництві.						
5.5.	Санітарні норми та їх застосування для аналізу і поліпшення умов праці.						
5.6.	Атестація робочих місць за умовами праці.						
5.7.	Оцінювання стану умов праці.						
5.8.	Засоби компенсації впливу на працівників несприятливих умов праці.						
	Модульна контрольна робота №1	10	-	2	-		
	МОДУЛЬ 2. ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ ВІД ВПЛИВУ НЕГАТИВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФАКТОРІВ					Ксдзс*	Студенти повинні знати: Класифікацію виробничих шкідливостей; параметри мікроклімату; вплив на людину шуму, вібрації, різних випромінювань, електричного струму, хімічних та біологічних речовин. Небезпечні фактори психологічного характеру. Визначення: Мікроклімат приміщень. Хімічні речовини. Гострі і хронічні отруєння. Шум, вібрація, інфра- й ультразвук. Іонізуючі та неіонізуючі випромінювання. Електротравми. Електричний удар. Біологічні небезпеки. Моббінг.
6.	Виробничі шкідливості й методи захисту людини від їх негативного впливу.	11-13	4	2	2		
6.1.	Визначення і класифікація виробничих шкідливостей.						
6.2.	Фізичні фактори виробничих небезпек						
6.2.1.	Мікроклімат виробничих приміщень (метеорологічні умови)						
6.2.2.	Дія вібрації, шуму, інфра- та ультразвуку на організм людини.						
6.2.3.	Види випромінювання, та їх вплив на людину.						
6.2.4.	Особливості впливу електричного струму на організм людини.						
6.3.	Хімічні фактори виробничих небезпек.						
6.4.	Біологічні фактори небезпеки.						
6.5.	Психофізіологічні виробничі небезпеки.						
6.6.	Техніко-економічна оцінка впливу виробничих шкідливостей на ефективність праці.						
7	Аналіз і профілактика профзахворювань та виробничого травматизму	14, 16	4	2	2	Ксдзс*	Студенти повинні знати: Стан та причини виробничого травматизму і профзахворюваності в Україні. Класифікація нещасних випадків. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві. Статистичний, топографічний, монографічний, економічний та ергономічний методи аналізу травматизму. Економічні наслідки нещасних випадків на виробництві. Заходи попередження травматизму. Визначення: Нещасний випадок. Виробнича травма. Профзахворювання. Виробничо-обумовлені захворювання.
7.1.	Стан травматизму та профзахворюваності в Україні.						
7.2.	Виробничі травми та профзахворювання.						
7.3.	Порядок розслідування та обліку нещасних випадків і профзахворювань на виробництві.						
7.4.	Причини травматизму.						
7.5.	Методи аналізу травматизму.						
7.6.	Визначення економічних наслідків виробничого травматизму та професійних захворювань.						
7.7.	Заходи щодо попередження травматизму та захворювання працівників на виробництві.						
7.8.	Державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.						

8.	Основи техніки безпеки	17-18	2	2	2	Келдзс*	Студенти повинні знати: Особливості застосування колективних та індивідуальних засобів захисту працівників від негативного впливу факторів виробничого середовища. Вимоги до освітлення, опалення, вентиляції виробничих приміщень. Правила охорони праці під час експлуатації ЕОМ Визначення: Техніка безпеки. Пожежна безпека. Пожежна профілактика. Електробезпека. КЗЗ. ЗІЗ. Знаки безпеки. Кольори безпеки.
8.1.	Поняття і завдання техніки безпеки						
8.2.	Загальні вимоги безпеки будівель, споруд, виробничих процесів та обладнання.						
8.3.	Пожежна безпека.						
8.4.	Система захисту працівників на виробництві.						
8.5.	Правила охорони праці під час експлуатації ЕОМ						

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8
9.	Економічні аспекти охорони праці	19	2	-	1	Келдзс*	Студенти повинні знати: Економічні та соціальні результати впливу умов праці на людину. Класифікація витрат підприємства на заходи щодо поліпшення умов та охорони праці. Показники оцінки соціальної ефективності заходів з удосконалення умов та охорони праці. Фінансування та економічне стимулювання охорони праці. Визначення: Економічне регулювання охорони праці. Матеріальні санкції та заохочення. Моральне заохочення. Європейський фонд поліпшення умов життя і праці.
9.1.	Економічне і соціальне значення поліпшення умов та охорони праці в ринковій системі господарювання.						
9.2.	Витрати підприємств на заходи щодо поліпшення умов та охорони праці: визначення, класифікація й ефективність.						
9.3.	Методика оцінки соціальної та економічної ефективності заходів щодо вдосконалення умов і охорони праці.						
9.4.	Економічне стимулювання поліпшення умов і охорони праці. Європейська модель економічного стимулювання охорони праці.						
	Модульна контрольна робота №2	20	-	2	-		
	Разом:	54	16	14	24		

* **Комплексна система діагностики знань студентів у відповідності до Положення «Про кредитно-модульну систему організації навчального процесу Буковинського університету»**

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Фізіологічні особливості трудової діяльності людини.
2. Виробниче середовище: сутність і основні чинники.
3. Предмет і завдання навчальної дисципліни «Основи охорони праці». Основні поняття в галузі охорони праці.
4. Система управління охороною праці в ринкових умовах.
5. Завдання та принципи державної політики в галузі охорони праці.
6. Мета та зміст Концепції управління охороною праці.
7. Органи державного управління охороною праці: їх компетенції та повноваження.
8. Державний нагляд та контроль за станом охорони праці в Україні.
9. Профспілковий та громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці.

10. Законодавчі акти, що регулюють охорону праці людини на виробництві.
11. Основні положення Закону України «Про охорону праці».
12. Державні нормативні акти з охорони праці.
13. Особливості охорони праці жінок і неповнолітніх.
14. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.
15. Міжнародне співробітництво у галузі охорони праці.
16. Суть і принципи організації та функціонування системи управління охороною праці на підприємстві
17. Організаційна структура управління охороною праці на виробництві
18. Інструктаж з питань охорони праці
19. Завдання та функції Служби охорони праці та Комісії з питань охорони праці підприємства
20. Форми та принципи контролю за охороною праці на підприємстві
21. Аналіз і оцінка стану охорони праці
22. Планування організаційно-технічних заходів з охорони праці
23. Умови праці як соціально-економічна категорія.

24. Класифікація факторів, які впливають на формування умов праці.
25. Система елементів умов праці.
26. Класифікація умов праці на виробництві.
27. Санітарні норми та їх застосування для аналізу і поліпшення умов праці.
28. Атестація робочих місць за умовами праці.
29. Оцінювання стану умов праці.
30. Засоби компенсації впливу на працівників несприятливих умов праці.

31. Визначення і класифікація виробничих шкідливостей.

32. Фізичні фактори виробничих небезпек
33. Мікроклімат виробничих приміщень (метеорологічні умови)
34. Дія вібрації, шуму, інфра- та ультразвуку на організм людини.
35. Види випромінювання, та їх вплив на людину.
36. Особливості впливу електричного струму на організм людини.
37. Хімічні фактори виробничих небезпек.
38. Біологічні фактори безпеки.
39. Психофізіологічні виробничі безпеки.
40. Техніко-економічна оцінка впливу виробничих шкідливостей на ефективність праці.
41. Стан травматизму та профзахворюваності в Україні.
42. Виробничі травми та профзахворювання.
43. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків і профзахворювань на виробництві.
44. Причини травматизму.
45. Методи аналізу травматизму.
46. Визначення економічних наслідків виробничого травматизму та професійних захворювань.
47. Заходи щодо попередження травматизму та захворювання працівників на виробництві.
48. Державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

49. Технічний прогрес та безпека праці.
50. Загальні вимоги безпеки будівель, споруд, виробничих процесів та обладнання.
51. Характеристика колективних засобів захисту працівників на виробництві.
52. Індивідуальні засоби захисту працівників від впливу шкідливих і небезпечних виробничих факторів.
53. Вимоги до освітлення виробничих приміщень.
54. Пожежна безпека та пожежна профілактика.
55. Електробезпека. Заходи захисту від ураження електричним струмом.
56. Професійний добір працівників як складова комплексу профілактичних заходів щодо забезпечення безпеки праці.
57. Правила охорони праці під час експлуатації ЕОМ
58. Соціально-економічне значення поліпшення умов та охорони праці в сучасних ринкових умовах.
59. Класифікація витрат підприємства на заходи щодо поліпшення умов та охорони праці.
60. Фінансування охорони праці на підприємстві.
61. Визначення ефективності вкладень в охорону та поліпшення умов праці.
62. Економічне стимулювання поліпшення умов і охорони праці.
63. Європейська модель економічного стимулювання охорони праці.

8. КРИТЕРІЙ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ”

1. Курс складається з двох модулів:
 - 1.1. *Модуль 1* – теми 1 – 5
Модуль 2 – теми 6 – 9
 - 1.2. Кожний модуль передбачає оцінювання за 35-бальною шкалою.
2. Критерії оцінювання знань студентів з *поточного* контролю:
 - 2.1 Рівні оцінювання:

Рівень 1. Дати письмову відповідь на теоретичні питання, творчо-пізнавальні завдання (відповідь: так, ні), наукові завдання (замість крапок поставити за змістом слово чи словосполучення, які Ви вважаєте єдино правильними); лексико-семантичний диктант (дати точне визначення тому чи іншому поняттю, терміну) – до 3-х балів за кожне завдання.

Рівень 2. Тестові завдання – до 4-х балів.

Рівень 3. Вирішення проблемних ситуацій до 5-и балів.
 - 2.2 Самостійна робота – опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до виступу на семінарських заняттях та підготовка до практичних занять; переклад іноземних джерел встановленої тематики, підготовка та оформлення схем, діаграм та інших завдань графічного характеру; опрацювання та підготовка огляду опублікованих статей у фахових та інших виданнях; систематизація вивченого матеріалу дисципліни перед іспитом тощо: - від 1-го до 3-х балів;
 - 2.3 Індивідуальні навчально-дослідні завдання – виконання розрахунково-аналітичних робіт, дослідження практичних ситуацій, підготовка фінансових звітів, аналіз діяльності досліджуваного підприємства, розробка програм здійснення певних процесів, підготовка реферативних матеріалів з актуальної тематики, власних досліджень до олімпіад, конференцій тощо: до 5-и балів.
 - 2.4 Модульна контрольна робота – до 5 балів.
 - 2.5 Ректорська контрольна робота – до 5 балів.

4. Організація підсумкового контролю у формі іспиту:

4.1. Іспити проводяться у формі тестування на комп'ютерах.

4.2. Результати іспиту оцінюються в діапазоні від 0 до 30 балів.

4.3. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результатами поточного контролю знань та виконання завдань, що виносяться на іспит.

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням в традиційну національну шкалу та шкалу за системою ECTS в такому порядку:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	відмінно
82 - 89	B	добре	добре
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	задовільно
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

I. Законодавчі та інші нормативні акти про охорону праці

1. Конституція України. — К.: Офіційне видавництво Верховної Ради, 1996.
2. Закон України «Про охорону праці». — Постанова Верховної Ради України від 14 жовтня 1994 р. / Законодавство України про охорону праці (в 3-х томах). — Т. 1. — К., 1995. — С. 3—29.
3. Закон України «Про внесення змін і доповнень, що стосуються охорони праці, до Кодексу законів про працю України». — Постанова Верховної Ради України від 15 грудня 1993 р. / Законодавство України про охорону праці (в 3-х томах). — Т. 1. — К., 1995. — С. 31—41.
4. Закон України «Про колективні договори і угоди» / Голос України. — 1993. — 15 липня.
5. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» — Журнал «Охорона праці». — 1999. — № 11.
6. Міжнародне законодавство про охорону праці. Конвенції та рекомендації МОП. — К., 1997.
7. Положення про Національну раду з питань безпечної життєдіяльності населення. — Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 1993 р. / Законодавство України про охорону праці (в 3-х томах). — Т. 1. — К., 1995. — С. 45—46.
8. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».
9. Закон України «Про пожежну безпеку».
10. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку».
11. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».
12. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».
13. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
14. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

II. Державні стандарти України з безпеки праці

1. ДСТУ 2156-93 «ССБП. Безпечність промислових підприємств. Терміни і визначення».
2. ДСТУ 2272-93 «ССБП. Пожежна безпека. Терміни і визначення».
3. ДСТУ 2293-93 «ССБП. Охорона праці. Терміни та визначення».
4. ДСТУ 2300-93 «ССБП. Вібрація. Терміни та визначення».
5. ДСТУ 2325-93 «ССБП. Шум. Терміни та визначення».

III. Основна література

1. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник — Львів: УАД, 2006 – 336 с.
2. Запорожець О.І., Протоєрейський О.С., Франчук Г.М., Боровик І. М. Основи охорони праці. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 264 с.
3. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2009. – 540 с.
4. Основи охорони праці: /В.В. Березуцький, Т.С. Бондаренко, Г.Г.Валенко та ін.; за ред. проф. В.В. Березуцького. – Х.:Факт, 2005. – 480 с.
5. Охорона праці: навч. посіб. / З.М. Яремко, С.В. Тимошук, О.І. Третяк, Р.М. Ковтун; за ред. проф. З.М. Яремка. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 374 с.
6. Основи охорони праці: Підручник. 2-ге видання / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та ін. – К.: Основа, 2006 – 448 с.
7. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.

IV. Інтернет-ресурси

1. <http://www.dnop.kiev.ua> - Офіційний сайт Держгірпромнагляду.
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
4. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
5. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».